

متن تبیینی یادداشت تفاهم اسلام آباد میان ایران و آمریکا

کمیته رسانه هیئت مذاکراتی میناب ۱۶۸

** این متن تبیینی جهت انتشار و استفاده رسانه های محترم و براساس متن نهایی تفاهم نامه تنظیم شده است.

ویرایش ۲۵ خرداد ۱۴۰۵

این متن، تبیین و تحلیل چارچوب‌ها و مفاهیم مرتبط با تفاهم اسلام آباد میان ایران و آمریکا در روز ۲۵ خرداد ۱۴۰۵ است. این تفاهم درحالی پس از فراز و نشیب‌ها و اصلاحات فراوان از طریق میانجی مذاکرات یعنی کشور پاکستان، مورد تایید ایران و آمریکا قرار گرفت که آمریکایی‌ها در هفته‌ها و روزهای اخیر تلاش کردند با استفاده از فضاسازی رسانه‌ای و افزایش تهدید نظامی علیه کشورمان، ایران را همانطور که دونالد ترامپ رئیس‌جمهور آمریکا در روزهای آغازین جنگ مطرح کرده بود، وادار به «تسلیم بدون قید و شرط کنند» اما مقابله دلاورمردانه نیروهای نظامی و حضور پرشور و یکپارچه مردم ایران با سلیقه‌های مختلف قدرتی ایجاد کرد که هیئت مذاکراتی با پشتوانه آن توانست بازی آمریکایی‌ها را برهم زد و آن‌ها را در رسیدن به این خواسته به صورت قطعی ناکام گذاشت و اکنون آمریکا متعهد به انجام اقدامات عینی و بازگشت ناپذیر شده تا پس از اجرایی شدن این اقدامات از سوی ایران، مذاکرات برای توافق نهایی رو به جلو برود. بدیهی است آن بخش از دستاوردهایی که منوط به مرحله دوم است هنوز قطعی و نهایی نشده است و با توجه به بدعهدی دشمن باید همانند آنچه تاکنون اقدام شده است با وحدت بین میدان‌های نظامی، حمایت مردمی و دیپلماسی باید با دقت و هوشمندی گام بعدی را برداشت همانطور متن تفاهم نامه بگونه‌ای تنظیم شده است که آماده شکست مذاکرات و بازگشت دوباره به صحنه میدان نظامی است.

الف - چارچوب و فرایند دستیابی به یادداشت تفاهم

- ۱- فرایند تدوین این یادداشت تفاهم به شیوه تبادل متن از طریق میانجی بوده و به جز مذاکره سه‌جانبه اسلام‌آباد در ۲۲ فروردین ۱۴۰۵، هیچ مذاکره مستقیمی با طرف آمریکایی انجام نشده و متن نهایی به صورت رد و بدل کردن متون توسط میانجی حاصل شده است.
- ۲- مذاکرات منتهی به یادداشت تفاهم اسلام‌آباد، با بی‌اعتمادی کامل ایران به آمریکا انجام شده و فرایند اجرای این تفاهم و آغاز مرحله بعدی به نحوی طراحی شده که اقدامات عینی و قابل راستی‌آزمایی طرف آمریکایی، ملاک ایران برای ورود به گام‌های بعدی یعنی مذاکرات هسته‌ای است.
- ۳- اجرای تعهدات ایران به صورت متناظر با اقدامات آمریکایی‌ها تنظیم شده (اقدام در برابر اقدام) و هر جا آن‌ها در اجرای تعهدات خود، کوتاهی یا نقض عهد کنند، جمهوری اسلامی نیز عیناً در همان سطح اقدام خواهد کرد. سیاست هیئت مذاکره‌کننده برای توافق نهایی نیز همین «اقدام در برابر اقدام» بعنوان تضمین اجرای تعهدات آمریکا است.
- ۴- مذاکرات تفاهم ایران و آمریکا شامل دو مرحله است. مرحله اول تاکنون به صورت با واسطه و از طریق تبادل متن انجام شده و بر این اساس یادداشت تفاهم اسلام‌آباد حاصل شده است که مدت آن ۶۰ روز است و امکان تمدید با توافق طرفین را دارد. در طول این ۶۰ روز، به عنوان مرحله دوم، فرایند مذاکرات

ایران و آمریکا برای دستیابی به توافق نهایی و دائمی با موضوع لغو دائمی تحریم ها علیه ایران و موضوعات مربوط به برنامه هسته ای ایران شامل موضوع غنی سازی و مواد غنی شده و دیگر موضوعات مورد نیاز برنامه هسته ای ایران انجام خواهد شد. آمریکایی ها در متون اولیه بر استفاده از عبارت «سرنوشت غنی سازی» تاکید داشتند که اما در متن نهایی «موضوع غنی سازی» جایگزین شده است تا محور مذاکره از **تعیین سرنوشت اصل برنامه به بررسی ابعاد و ترتیبات مرتبط با آن** تغییر کند. به بیان دیگر، در این تعبیر، اصل برنامه غنی سازی به عنوان یک واقعیت پذیرفته شده تلقی می شود و گفت و گو صرفاً ناظر به چگونگی، حدود، سازوکارها یا ترتیبات مرتبط با آن است، نه تعیین تکلیف برای اصل آن. البته به دلیل بی اعتمادی بنیادین جمهوری اسلامی ایران به طرف آمریکایی، خواسته ایران برای موکول کردن مذاکرات هسته ای به مرحله بعد و پس از پایان جنگ و محاصره دریایی، به آمریکایی ها تحمیل شده است. آمریکایی ها به دنبال خروج مواد غنی شده ایران بودند اما در نهایت با ایستادگی ایران، عقب نشینی کرده و مواد غنی شده در خاک ایران و در تناظر با اقدامات آمریکا برای لغو تحریم ها، رقیق خواهد شد. خواسته ایران نیز از ابتدا و در دوره های گذشته مذاکرات نیز حفظ مواد غنی شده در خاک کشورمان و رقیق سازی آن بود. البته این فقط دستور کار مذاکرات نهایی است و جزئیات آن در مذاکرات مرحله بعد، مورد بحث قرار خواهد گرفت. ضمن آنکه برای اطمینان، در طول مذاکرات مرحله نهایی، برخی اقدامات عینی مانند آزادسازی اموال بلوکه شده و تعلیق تحریم های نفتی و پتروشیمی و مشتقات آن، انجام می شود تا اگر توافق نهایی انجام نشد، ایران دستاوردهای عینی و بازگشت ناپذیری کسب کرده باشد.

۵- مهمترین دستاورد اصلی این تفاهم نامه، مشخص شدن شکست آمریکا در این جنگ است چون مجبور شده است بسیاری بندهایی را بپذیرد که برای کشور قلدری مثل آمریکا و برای رئیس جمهوری مثل ترامپ شکست کامل محسوب می شود. تصویر این شکست، بزرگترین دستاورد ایران و بزرگترین بازدارندگی علیه ایران محسوب می شود.

۶- متن تفاهم نامه دستاوردهای حقوقی و سیاسی زیادی دارد اما تضمین اصلی اجرایی شدن آنها، الزامات حقوقی نیست بلکه همین قدرت ایران است که در نتیجه شکست دشمن تقویت می شود. دستاوردهای حقوقی و سیاسی در توافق فرصت را ایجاد می کنند که قدرت ایران آنها را نقد کند.

۷- در این یادداشت تفاهم، برخلاف خواسته مداوم و پرتکرار آمریکایی ها، ایران هیچ تعهدی درباره برنامه هسته ای خود نداده و صرفاً پذیرفته بعد از پایان جنگ، درباره رقیق سازی مواد غنی شده که پیش از این مورد موافقت آمریکایی ها قرار نمی گرفت و نیز موضوع غنی سازی گفت و گو کند. به بیان دیگر فعلاً دستور کار مذاکرات هسته ای تعیین شده است بدون هیچ تعهدی درباره آن. پذیرش تعهد عدم ساخت سلاح هسته ای توسط ایران نیز، در صورتی مورد تایید قرار می گیرد که توافق نهایی وجود داشته باشد.

البته موضع عدم ساخت سلاح هسته ای توسط جمهوری اسلامی قبلا هم در مجامع بین المللی بیان شده و تعهد تازه ای نیست.

۸- در صورتی که مذاکرات نهایی به توافق منتهی شود، آن توافق توسط یک قطعنامه الزام آور شورای امنیت سازمان ملل متحد مورد تایید قرار خواهد گرفت. این قطعنامه بالاترین تضمین ممکن در حقوق بین الملل است و غیر از آن تضمینی بین المللی شناخته نمی شود. البته این به معنای خوشبینی به این تضامین نیست بلکه تضمین اصلی، قدرت جمهوری اسلامی ایران است که در بیش از ۳ ماه گذشته به مدد توانمندی نیروهای مسلح و حضور معجزه گونه مردم مبعوث شده، به دشمن اثبات شده است.

۹- در تفاهم نامه مقرر شده است که سازوکار اجرایی برای نظارت بر اجرای موفق توافق و پایبندی آتی به توافق نهایی تشکیل شود.

۱۰- انتقام از خون رهبر شهید انقلاب با هیچ دستاورد سیاسی حقوقی یا نظامی جبران نمی شود. در این تفاهم خروج نیروهای آمریکایی از منطقه تصریح شده است. اینکه کشوری آمریکا را مجبور کند برای نیروهای نظامی خودش تعهد به خروج بدهد، معنای سیاسی عمیقی دارد که باعث تقویت ایران در نظام بین الملل می شود البته خروج نیروهای آمریکایی از منطقه برای انتقام کامل خون امام شهید انقلاب کافی نیست انتقام فقط در صورتی بصورت کامل جبران می شود که هدف ایشان به نتیجه برسد و آن تفوق جهانی اسلام سیاسی انقلاب بر نظام سلطه است که مصداق عینی آن آزادی قدس از دست باند جنایتکار صهیونی با رفراندوم سراسری از همه فلسطینی ها برای نظام حاکم بر سرزمین های اشغالی است. پیروزی نهایی در جنگ سوم تحمیلی گام بزرگی در این راستا است. این تفاهم نامه بعنوان خروجی میدانی مبارزه دیپلماسی پیروزی در میدان نظامی و حضور مردم، را بعنوان یک دستاورد سیاسی تثبیت کرده و تصویر پیروزی ایران بر نظام سلطه را تکمیل می کند و در نتیجه باعث تقویت ایران مستقل، یکپارچه و پیشرفته؛ رشد چشمگیر جبهه مقاومت، شکست هیمنه آمریکا بعنوان ابرقدرت هژمون و تضعیف ساختاری غیرقابل ترمیم رژیم صهیونی شده و به فضل الهی آزادی قدس را تسریع خواهد کرد و گامی بزرگ در جهت انتقام از خون امام شهید انقلاب، محسوب می شود. مبارزه تا انتقام نهایی امام شهید در همه میدانها نظامی، دیپلماسی و حضور مردمی همچنان ادامه خواهد داشت.

ب- مفاهیم و مفاد یادداشت تفاهم

۱. تعهدات جنگی و امنیتی

• **خاتمه جنگ:** توقف فوری و دائمی جنگ و تجاوز در تمامی جبهه ها علیه جمهوری اسلامی ایران و متحدانش به ویژه حزب الله غیور و مقاوم در لبنان. این مسئله در حالی است که آمریکایی ها بارها بر قطع رابطه جمهوری اسلامی ایران با اضلاع محور مقاومت تاکید داشته و حتی در اولین متن ارسالی خود در

برای مذاکره (طرح ۱۵ ماده ای آمریکا) خواستار اعلام براءت (Disavow) و قطع کامل همکاری ایران با گروه های مقاومت در منطقه و خلع سلاح آنها شده بود. اما با ایستادگی و قاطعیت ایران، نه تنها این خواسته آمریکا محقق نشد بلکه برعکس، آمریکایی ها به خواسته ایران برای پایان جنگ علیه متحدان منطقه ای اش تن دادند. در حالی که قبل از جنگ ایران، رژیم صهیونیستی در مرزهای لبنان دست برتر را داشت، اما هم اکنون حزب الله لبنان نسبت به رژیم در موقعیت بهتری قرار دارد و پایان جنگ اسرائیل علیه حزب الله لبنان به معنای تثبیت قدرت مقاومت، در مرزهای سرزمین های اشغالی است. عصبانیت اصلی اسرائیل از این توافق نامه به همین دلیل است و نتانیاهو با این تفاهم نامه در بدترین موقعیت خود قرار دارد چرا که با پایان جنگ و حضور قوی حزب الله نخواهد توانست، امنیت ساکنان سرزمین های اشغالی را تضمین کند و با نبود امنیت، رژیم صهیونیستی با مشکلات عدیده عدم سرمایه گذاری، مهاجرت معکوس، کاهش تاب آوری روبرو می شود. پیش بینی می شود این بند نقش جدی در افول رژیم صهیونی بگذارد. در توافق نهایی که با یک قطعنامه الزام آور شورای امنیت سازمان ملل تایید خواهد شد و آمریکا از منظر حقوق بین الملل به اجرای آن ملزم خواهد بود، پایان دائمی جنگ تضمین حقوقی پیدا خواهد کرد.

- **تضمین خروج اسرائیل از اراضی اشغالی لبنان:** با توجه به این که رژیم صهیونی بخش هایی از خاک لبنان را پیش و پس از جنگ رمضان، اشغال کرده است، جمهوری اسلامی ایران در مذاکرات اصرار داشت که اسرائیل نه تنها جنگ و عملیات های نظامی علیه مقاومت لبنان را خاتمه دهد بلکه می بایست از مناطق اشغال شده نیز خارج شود. بر این اساس با درج عبارت «آمریکا تمامیت ارضی و حاکمیت لبنان را تضمین می کند» در متن تفاهم، ایران، آمریکا را مجبور کرد تا اشغال این سرزمین ها را غیرقانونی اعلام و بر ضرورت رفع اشغال توسط رژیم صهیونی را ضمانت کند. این بند یک بند اجرایی است زیرا در ماده ۱۳ یادداشت تفاهم، اجرای این بند به عنوان مقدمه مذاکرات نهایی تعیین شده است. براساس این متن، جمهوری اسلامی پایان اشغالگری رژیم صهیونی در سرزمین های لبنان و خروج از اراضی اشغالی را مطالبه می کند. این موضوع که با اقتدار جمهوری اسلامی در متن گنجانده شده به یکی از مسائل اختلافی میان آمریکا و رژیم تبدیل شده است.

- **خروج نیروهای آمریکایی از منطقه پیرامون ایران:** آمریکا متعهد شده، ظرف ۳۰ روز پس از دستیابی به توافق نهایی، (۹۰ روز پس از تایید یادداشت تفاهم) نیروهای خود را از حوزه پیرامونی ایران خارج کند. این اقدام در راستای پیگیری رهنمودهای رهبر شهید انقلاب و همین طور فرمایشات رهبری حال حاضر انقلاب برای اخراج نیروهای آمریکایی در منطقه صورت گرفته است. خروج نیروهای آمریکایی از منطقه به عنوان بزرگترین حامی رژیم صهیونیستی، مقدمه ای مهم از آسیب پذیری رژیم صهیونیستی هم خواهد بود. از سویی دیگر همین که ایالات متحده آمریکا پذیرفته که درباره این موضوع

به جمهوری اسلامی ایران تعهدی بدهد، فارغ از آنکه ممکن است در اجرای این بند بهانه‌هایی را طراحی کند، نشانه‌ای از شکستن هیمنه آمریکای به ظاهر ابرقدرت محسوب می‌شود و نشانه توفیق نظامی و راهبردی ایران در جنگ تحمیلی سوم تحلیل خواهد شد.

• **تعهد آمریکا به عدم مداخله در امور داخلی ایران:** آمریکا متعهد به احترام به حاکمیت و تمامیت ارضی جمهوری اسلامی ایران شده و باید از مداخله در امور داخلی کشورمان دست بردارد. اینکه روزی برسد که دولت آمریکا مخصوصاً دولت ترامپ خود را متعهد کند که در امور داخلی ایران دخالت نکند، پیروزی سیاسی محسوب می‌شود همچنین اجرای این بند، به معنی تضعیف جریان‌های ضدایرانی و اپوزسیون خارج نشین است که برای اقدامات ضد امنیتی و براندازانه علیه ایران، همواره تحت حمایت‌های آمریکا قرار داشته‌اند. اگر بعد از دوره ۶۰ روزه، دو طرف به یک توافقنامه دائمی برسند و آن توافقنامه به قطعنامه الزام آور سازمان ملل تبدیل شود، عملاً آمریکا برای اولین بار در ۴۸ سال گذشته براساس یک قطعنامه الزام آور شورای امنیت، متعهد به عدم دخالت در امور داخلی ایران و برنامه ریزی علیه آن خواهد شد.

۲. لغو جامع تحریم‌ها: لغو تمامی تحریم‌های اولیه، ثانویه، سازمان ملل، شورای امنیت بدون هیچ دسته‌بندی موضوعی در توافق نهایی انجام خواهد شد به این معنا که همه تحریم‌هایی که با هر عنوان (هسته‌ای، تروریسم، موشکی و پهپادی، حقوق بشر و ...) علیه ایران وضع شده لغو خواهد شد. البته در مدت ۶۰ روزه اجرای یادداشت تفاهم نیز از طریق صدور معافیت (اسقاطیه waiver) فروش نفت، پتروشیمی، مشتقات نفتی، خدمات مالی و حمل و نقل دریایی ایران بدون محدودیت انجام خواهد شد. براساس برآوردهای اولیه درآمدهای کشور در این حوزه در بازه ۶۰ روزه بالغ بر ۱۰ میلیارد دلار خواهد بود. اما پس از این دوره و در توافق نهایی کلیه تحریم‌های فوق‌الذکر به صورت قطعی لغو می‌شود. این دستاورد به معنی برداشتن کلیه تحریم‌ها علیه جمهوری اسلامی ایران است. جزئیات این بند باید در مذاکرات نهایی شود و تصمیم بر این است که بر اساس ایده «اقدام در برابر اقدام» اجرای تعهدات آمریکا بصورت عینی قابل راستی آزمایی باشد و برخی اقدامات ایران بعد از اجرایی شدن قطعی رفع تحریم‌ها اجرایی شود.

۳. آزادسازی منابع ارزی بلوکه شده: آمریکا متعهد به آزادسازی کامل اموال بلوکه‌شده طی ۶۰ روز شده است؛ آن هم به نحوی که قابلیت انتقال و هزینه کرد در بانک‌های مقصد به انتخاب ایران را بدون هیچ محدودیتی داشته باشد. این تعهد اگر اجرا نشود، ایران می‌تواند مذاکرات را منتقی و تنگه را دوباره ببندد اما در عین حال جمهوری اسلامی ایران برای اینکه اطمینان کند حتی اگر آمریکا بدعهدی کرد و مذاکره خیلی زود به نتیجه نرسید، آمریکا را مجبور کرد که بپذیرد تا قطر ۱۲ میلیارد دلار را بعد از امضای تفاهم در دسترس ایران قرار دهد. این مسئله در سفری که رئیس هیئت مذاکره کننده میناب ۱۶۸ به قطر داشت نهایی شد و برای اینکه به سرنوشت

دفعه قبل در غیرقابل استفاده شدن، دچار نشود، با حضور و تایید رئیس کل بانک مرکزی، شیوه ای برای اجرای آن نهایی و تعهدات طرف قطری مکتوب و امضا شد.

۴. بازسازی: براساس این یادداشت تفاهم، آمریکا متعهد شده به همراه شرکای منطقه ای خود، یک طرح با ارزش حداقل ۳۰۰ میلیارد دلار سرمایه، برای بازسازی ایران ارائه و کلیه موانع انتقال منابع مالی آن را رفع کند. این بند جزو بندهایی است که باید درباره جزئیات اش مذاکره شود. یکی از موانع سرمایه گذاران در ایران ترس از تحریم های آمریکا است در این بند مسیر سرمایه گذاری باز شده است. ضمناً می توان در برنامه اقدام موضوع تحقق سرمایه گذاری را می توان در مقابل تعهدات ایران گذاشت ولی اگر هم به هر دلیل این امکان نشد امکان سرمایه گذاری شریکان راهبردی ایران و یا ایرانیان خارج از کشور از این مسیر قابل تحقق است. همچنین این بند مجوز رسمی آمریکا به کشورهای حاشیه خلیج فارس برای انعقاد تفاهم نامه های اقتصادی و امنیتی دوجانبه با جمهوری اسلامی ایران است. موضوعی که تا پیش از این کشورها از ترس آمریکا به آن مبادرت نمی کردند اما این بند مجوز آن را به این کشورها داد و هم اکنون نیز حداقل ۲ کشور در حال مذاکره با ایران در همین چارچوب هستند.

۵. تثبیت قدرت ایران در تنگه هرمز

- بند مربوط به تنگه هرمز مهمترین بند این یادداشت تفاهم است لذا بحث های مفصلی روی آن صورت گرفته و بارها تغییر کرد.

- **ایجاد زیرساخت مدیریت ایرانی در تنگه هرمز**

کلیدی ترین واژه در بند مربوط به تنگه هرمز، عبارت Arrangements است. متن صراحتاً تأکید می کند که ایران به صورت فوری تدابیر لازم را اتخاذ خواهد کرد (Iran will immediately make arrangements). این یعنی پس از توافق، هرگونه رخداد یا فرآیند در منطقه، صرفاً بر اساس «ترتیبات ایرانی» خواهد بود؛ ترتیبات و قواعدی که توسط ایران تنظیم، ابلاغ و اعمال می شود و هیچ طرف ثالثی حق دخالت یا تفسیر آن را نخواهد داشت. این واژه به ما اجازه می دهد ضمن باز نگه داشتن مسیر (که به نفع ماست)، «نظم ایرانی» را بر کل آبراه حاکم کنیم.

- **عبارت «بهترین تلاش ها (Best Efforts)»**

استفاده از عبارت (Best Efforts) یک «منطقه تفرغ» و آزادی عمل استراتژیک برای ما ایجاد می کند. از منظر حقوقی، این یک «تعهد به وسیله» است، نه «تعهد به نتیجه». به این معنا که ایران متعهد به انجام حداکثر تلاش است، اما اگر در مواردی مصلحت ایجاب کند که تغییری در روند عبور و مرور ایجاد شود، می توان با استناد به این واژه، بار تعهد را سبک کرده و اعلام کرد که تلاش ها صورت گرفته اما نتیجه مطلوب (به دلایل فنی یا امنیتی) حاصل نشده است.

• تعریف عملیاتی شناورها و حق تشخیص (Commercial Vessels)

طبق متن، تنها ترافیک مربوط به «کشتی‌های تجاری» باز خواهد شد. نکته حیاتی اینجاست که مرجع تشخیص «تجاری بودن» یا «تهدید بودن» یک شناور، منحصرأ ایران است. لذا:

- هر شناوری که محموله‌اش تهدیدآمیز باشد،

- هر شناوری که ذینفع نهایی (Beneficial Owner) آن در خصومت یا جنگ با ایران باشد، توسط ایران به عنوان (Non-Commercial) (غیرتجاری) شناسایی شده و طبق متن، اجازه تردد از مسیرهای تعریف شده را نخواهد داشت.

تردد از تنگه هرمز بدون پرداخت هزینه فقط به مدت ۶۰ روز پذیرفته شده است. در واقع در متن به صورت ضمنی پذیرفته شده که پس از این ۶۰ روز، امکان دریافت هزینه بابت تردد و خدمات ارائه شده برای ایران وجود دارد.

• ابعاد چهارگانه ترتیبات بازگشایی تنگه در اجرا

تحقق ترتیبات ایران برای تردد در تنگه هرمز شامل ارکان متفاوت است:

الف. تعیین مسیر (Route):

مسیر ورود به منطقه از شمال جزیره لارک و مسیر خروج از جنوب آن تعریف می‌شود. با توجه به اینکه مسیر میانی مین‌ریزی شده و مسیر جنوبی نیز به دلیل صخره‌ای بودن برای شناورهای بزرگ غیرقابل عبور است، مدیریت «مسیر ایمن» کاملاً در اختیار ایران خواهد بود.

ب. خدمات دریانوردی (Maritime Services):

در متن اشاره شده که ایران و عمان در مورد تعیین اداره آینده تنگه هرمز و خدمات دریانوردی در این تنگه براساس حقوق بین‌الملل اقدام خواهند کرد. در واقع اصل ارائه خدمات در آینده اداره تنگه هرمز پذیرفته شده و به این ترتیب با ارائه این خدمات امکان دریافت پول مورد توجه قرار گرفته است. جمهوری اسلامی ایران بنا دارد با ارائه خدمات ایمنی، دریانوردی، محیط زیست و بیمه از عواید مالی حاصل از تردد کشتی‌های تجاری در این تنگه برای توسعه اقتصادی کشور، بهره‌مند شود. در این زمینه یک اصل اساسی همراهی طرف دیگر تنگه هرمز یعنی کشور عمان بود که مذاکرات لازم به منظور همراه کردن طرف عمانی انجام شده است.

ج. آینده اداره تنگه هرمز (Future Administration):

آمریکا در متن یادداشت تفاهم، با اعتراف به جایگاه ایران و عمان به عنوان دو کشور ساحلی تنگه، به حق حاکمیتی این دو کشور ساحلی برای اداره تنگه هرمز اذعان کرده و از ادعای بین‌المللی بودن این آبراهه که سابقاً بر آن تاکید داشت، دست کشیده است. نقش سایر کشورهای خلیج فارس، در مدیریت آینده تنگه، صرفاً مشورتی بوده و تعهد ایران درباره نقش این کشورها، در موضوع تنگه هرمز، فقط گفت و گو (discussion) است و تعیین کننده نیست. جمهوری اسلامی ایران قصد دارد با کشورهای

منطقه به صورت یک به یک در مورد ترتیبات اقتصادی و امنیتی منطقه گفت و گو کند. بخشی از این گفت و گو و یکی از ابزارهای ایران در این مذاکرات، شرایط عبور کشتی های این کشورها از تنگه هرمز خواهد بود.

د. پایش و بازرسی:

هر شناوری موظف به پاسخگویی به مرکز مرتبط در نیروی دریایی و تکمیل فرم های مربوطه (شامل جزئیات محموله، مالکیت و مقصد) است. ایران حق دارد بر اساس این داده ها یا از طریق بازرسی فیزیکی، تهدیدآمیز بودن شناور را تشخیص دهد.

ظرافت حقوقی در عدم استفاده از واژه «تنگه هرمز»

در متن تفاهم، در بخش تردد عمداً اسمی از «تنگه هرمز» (Strait of Hormuz) برده نشده است. در عوض، بر ترافیک میان «دریای عمان به خلیج فارس» و برعکس تأکید شده است. این هوشمندی باعث می شود که تعاریف و محدودیت های حقوق بین الملل کلاسیک (مانند حق عبور ترانزیت) که بر تنگه های بین المللی حاکم است، در اینجا مصداق پیدا نکند. این موضوع به ما آزادی عمل می دهد تا «مسیرهای جدید» ایجاد کنیم و خارج از چارچوب های سازمان بین المللی دریانوردی (IMO)، قواعد خودمان را اعمال نماییم.

• موانع فنی-نظامی و عملیات مین زدایی

الف- شرط عدم مزاحمت (Technical & Military Obstacles): تداوم ترافیک دریایی کاملاً وابسته به نبود موانع تکنیکی و نظامی است. اگر ایالات متحده یا هر طرف دیگری ایجاد مزاحمت کند، طبق متن، ایران حق دارد از باز کردن مسیر ترافیک خودداری نماید.

ب- انحصار در مین زدایی (Demining): عملیات مین زدایی منحصرأ به عهده ایران گذاشته شده است. این بند، وجاهت حضور ائتلاف های خارجی (انگلیس، فرانسه و...) را به بهانه مین زدایی کاملاً از بین می برد.

• **نکته:** آنچه بسیار حائز اهمیت است این است که بدانیم با امضای یادداشت تفاهم تازه ابتدای جنگ دو طرف برای تثبیت خواسته های خود شروع می شود آمریکایی ها که نشان داده اند به هیچ متن حقوقی پایبند نیستند تلاش خواهند کرد عبور کشتی ها را بگونه ای مدیریت کنند که ایران نتواند دستاوردهای خود را در میدان تثبیت کند لذا پیش بینی می شود ما احتمالاً نزاع های شدید در خلیج فارس و همچنین عملیات روانی سنگین در فضای رسانه ای خواهیم بود. نیروهای نظامی ما با قدرت آماده هستند که آنچه با پشتوانه میدان نظامی در میدان دیپلماسی به دستاورد حقوقی رسیده است را دوباره در میدان نظامی برای جمهوری اسلامی تثبیت کنند.

۶. مسائل مربوط به صنعت هسته ای

- در موضوعات مربوط به برنامه هسته ای، ایران در این تفاهنامه متعهد به عدم تولید و خرید سلاح هسته ای شده است و اگر این یادداشت تفاهم به یک توافق بلند مدت تبدیل شود، این تعهد ایران نیز به تعهدی بلندمدت تبدیل می شود و تا زمانی که سایر بندهای توافق اجرا می شود، تعهد ایران نیز پابرجاست. اما براساس سیاستگذاری انجام شده، در یادداشت تفاهم جاری، ایران تعهدی در زمینه سطح غنی سازی یا انتقال مواد غنی شده ندارد و بحث درباره غنی سازی، مواد غنی شده و سایر نیازهای برنامه هسته ای ایران به مذاکرات بعدی موکول شده است. درباره آینده مواد غنی شده هسته ای گزینه های مختلفی از تحویل یا خروج مواد، تبدیل به میله سوخت تا از بین بردن آن ها مطرح بود. اما گزینه حداقلی درباره مواد هسته ای، رقیق سازی بود که تاکید شده این رقیق سازی در داخل کشور انجام خواهد گرفت. همچنین سایر موضوعات مرتبط با نیاز صنعت هسته ای ایران نیز در صورت درخواست ایران و توافق طرفین در دستور کار قرار میگیرد. این مسئله از این بابت مهم است که به جز غنی سازی و مواد غنی شده، فقط موضوعاتی که ایران برای صنعت هسته ای خود نیاز داشته باشد امکان طرح در مذاکرات را دارد و نه هیچ موضوع دیگری. بنابراین علی رغم فشار آمریکا برای گرفتن امتیازاتی در انتقال مواد هسته ای یا توقف غنی سازی، جمهوری اسلامی ایران قبول نکرد که قبل از اقدامات عینی آمریکا در پایان جنگ، درباره مسائل هسته ای با این کشور مذاکره کند. این در حالی است که یکی از اهداف اعلامی آمریکا در حمله به ایران موضوع هسته ای بود و بعد از آن نیز آمریکا تلاش کرد، پایان جنگ و رفع محاصره دریایی را به انتقال مواد غنی شده یا توقف غنی سازی و امثالهم گره بزند، اما ایران هیچکدام را نپذیرفت. در یادداشت تفاهم فعلی، آمریکا هم متعهد به پایان فوری جنگ شده و هم برداشتن محاصره دریایی ایران و گفت و گو درباره مسائل مرتبط با هسته ای نیز به فاز دوم مذاکرات و پس از اقدامات بازگشت ناپذیر آمریکا، مانند معافیت تحریمی و آزاد کردن مانع مالی محدود شده ایران، موکول شده است تا در این بخش، دست آمریکا از رسیدن به اهداف اعلامی خود خالی باشد.

- **لغو تحریم در برابر حل مسائل هسته ای:** یکی از ویژگی هایی متن این است که هرگونه اقدام درباره مسائل مربوط به غنی سازی و مواد غنی شده که پس از مذاکرات دور بعد، در توافق نهایی احتمالی جزو تعهدات ایران خواهد بود، با تعهدات آمریکا برای لغو کل تحریم ها متناظر شده است. به این معنا که در مقابل گام های آمریکا برای لغو تحریم های ایران، گام های متناظر در موضوع هسته ای از سوی ایران برداشته خواهد شد.

- **دوره فریز:** در طول مذاکرات، ایران سطح غنی سازی را توسعه نمی دهد و آمریکا نیز از وضع تحریم جدید یا افزایش نیرو در منطقه خودداری می کند. البته جمهوری اسلامی پیش از این نیز تصمیمی برای

تغییر در سطح غنی سازی اورانیوم نداشته است و در این بخش، آمریکا متعهد به عدم اعمال تحریم جدید و انتقال نیرو به منطقه است.

۷. دستاوردهای راهبردی ایران و خطوط قرمز حفظ شده

- **مصونیت توان دفاعی:** برنامه دفاعی (موشکی و پهپادی) ایران که آمریکایی ها سال ها به دنبال گنجاندن آن در یک توافق بودند، کاملاً از دستور کار هر نوع مذاکره ای خارج شده است. این درحالی است در بند ۱۵، متن ماده ای که آمریکایی ها در ماه ابتدایی جنگ اخیر از طریق واسطه ارسال کرده بودند، به صراحت خواستار محدودیت در «تعداد» و «برد» موشک های ایران شده بودند اما ایران با قدرت اجازه نداد این بند در متن های بعدی باقی بماند و آن را قاطعانه حذف کرد. نکته مهم این است که در این تفاهم نامه تصریح شده است که منحصرأ درباره بندهای این تفاهم مذاکره خواهد شد یعنی بحث طرح مسائل موشکی یا گروه های مقاومت در منطقه در مذاکرات پیش رو به صورت قطعی منتفی شده است.
- **حفظ و تثبیت قدرت محور مقاومت:** در این یادداشت تفاهم و توافق دائمی احتمالی، علیرغم ادعاها و تلاش های زیاده خواهانه آمریکا فعالیت های منطقه ای و حمایت از گروه های مقاومت مشمول هیچ تعهدی از سوی ایران نشده است و بلکه با تثبیت قدرت ایران و متحدان منطقه ای اش، آمریکا، پایان دادن جنگ علیه این گروه ها را پذیرفته است. این درحالی است که در بند ۱۳ طرح ۱۵ بندی آمریکا، آن ها صراحتاً خواستار «برائت جستن» و فاصله گرفتن ایران از گروه های مقاومت منطقه و عدم تسلیح و کمک به آن ها شده بود. بندی که ایران آن را از دستور کار خارج کرده است. در تفاهم فعلی علاوه بر جنگ بر عملیات های نظامی نیز تاکید شده است که جلوی بمباران و ترور رژیم در لبنان را هم می گیرد و در صورت ارتکاب این موضوعات نقض تفاهم تلقی شده و دست نیروهای نظامی ایران برای پاسخ باز است.
- **شرطی سازی اجرای فاز بعدی:** آغاز فاز دوم (مذاکرات برای توافق دائمی) کاملاً منوط به اجرای دقیق بندهای اقتصادی و نظامی یعنی رفع محاصره، آزادی پول های بلوکه شده و معافیت های نفتی ایران توسط آمریکا است و هر کدام انجام نشد می توان مذاکرات را متوقف کرد در کنار این موضوع در اجرا هم بادی دقت لازم را داشت و از این فرصت ۶۰ روزه نهایت استفاده را کرد.

ج- جدول مقایسه تعهدات ایران و آمریکا در یادداشت تفاهم

جدول یک- داده و ستانده های مرحله اول (دوره ۶۰ روزه) (موارد ستون های داده ها و ستانده ها در این جدول نشان دهنده اقدامات متناظر نیست)		ردیف
ستانده های ایران	داده های ایران	
پایان فوری جنگ از سوی آمریکا و متحدانش در تمامی جبهه ها/ در توافق نهایی این موضوع دائمی خواهد شد	پایان فوری جنگ از سوی ایران و متحدانش در تمامی جبهه ها/ در توافق نهایی این موضوع دائمی خواهد شد	۱
تثبیت مدیریت بر تنگه هرمز با عدم قبول بازگشت تنگه به «وضعیت» قبل و صرفاً تعهد دادن بر بازشدن مسیر از خلیج فارس به عمان و بالعکس با «ترتیبات»ی که ایران اتخاذ می کند. تثبیت حق ایران برای دریافت هزینه درقابل ارائه خدمات ایمنی، دریانوردی، محیط زیست و بیمه. اعتراف آمریکا به جایگاه ایران و عمان به عنوان دو کشور ساحلی تنگه و حق حاکمیتی این دو کشور ساحلی برای اداره تنگه هرمز.	بازشدن مسیری برای عبور کشتی های تجاری از خلیج فارس به دریای عمان و بالعکس.	۲
تعهد آمریکا به عدم شروع جنگ جدید، عدم تهدید ایران و عدم استفاده از زور علیه ایران.	تعهد ایران به عدم شروع جنگ جدید، عدم تهدید آمریکا و عدم استفاده از زور علیه این کشور.	۳
تعهد آمریکا به عدم دخالت در امور داخلی ایران و قبول حاکمیت و تمامیت ارضی جمهوری اسلامی ایران توسط آمریکا که به معنی تعهد حقوقی برای عدم حمایت دائمی گروه های ضدانقلاب، معارضین و سلطنت طلبان در خارج از کشور است. اینکه ترامپ می پذیرد تعهد دهد در امور داخلی کشوری دیگر دخالت نکند،	تعهد ایران به عدم دخالت در امور داخلی آمریکا.	۴

		فارغ از اجرایی شدن آن، شکستن هیمنه سیاسی آمریکا محسوب می شود
۵	تعهد به عدم ساخت و خرید سلاح هسته ای.	پایان تهاجم و عملیات نظامی رژیم صهیونیستی به حزب الله لبنان و تضمین آمریکا بابت تمامیت ارضی و حاکمیت لبنان که به معنی الزام رژیم صهیونی به خروج از اراضی است که در لبنان اشغال کرده است. آتش بس و مطالبه برای عقب نشینی رژیم از اراضی که اشغال کرده است، فرصت بزرگ برای تقویت حزب الله ایجاد می کند که این اتفاق منجر به عدم بازگشت احساس امنیت در سرزمین های اشغالی می شود و تبعات اقتصادی و سیاسی زیادی بر رژیم می گذارد.
۶	تعهد ایران به حفظ وضع موجود برنامه هسته ای که البته ایران نه برنامه ای برای ارتقای سطح غنی سازی داشت و نه در شرایط فعلی سایت های هسته ای امکان پذیر بود.	تعهد آمریکا به عدم به کارگیری نیروهای نظامی جدید در منطقه تا زمان رسیدن به توافق نهایی
۷	تعهد به گفتگو درباره غنی سازی، مواد غنی شده و موضوعات مورد نیاز صنعت هسته ای ایران.	رفع کامل محاصره دریایی ایران ظرف ۳۰ روز. البته در پی تهدید ایران به واکنش موشکی به جنایت رژیم در ضاحیه در آخرین لحظات مذاکرات، آمریکا پذیرفت محاصره را بلافاصله پس از اعلام موافقت با تفاهم بردارد و دستور آن نیز صادر شد.
۸		در دسترس قرار دادن ۱۲ میلیارد دلار از محل پول های بلوکه شده ایران قبل از آغاز مذاکرات مرحله دوم. (براساس ضمیمه ملحق تفاهم نامه با قطر)
۹		آزادسازی کلیه وجوه مسدود شده ایران در دوره مذاکراتی ۶۰ روزه.

۱۰	تعهد آمریکا به عدم وضع تحریم های جدید تا زمان رسیدن به توافق نهایی.
۱۱	تعلیق فوری تحریم های نفت خام ایران، محصولات پتروشیمی و مشتقات آن ها و تمامی خدمات مرتبط اعم از مالی و حمل و نقل و ...
۱۲	موکول کردن مطالبه اصلی آمریکا مبنی بر مذاکره درباره غنی سازی و مواد غنی شده، به مرحله دوم.
۱۳	خروج دائمی درخواست آمریکا برای گفت و گو درباره موشک های ایرانی از دستورکار مذاکرات
۱۴	خروج دائمی درخواست آمریکا مبنی بر عدم حمایت از گروه های مقاومت از دستورکار مذاکرات.
۱۵	مشخص شدن شکست آمریکا در جنگ با پذیرش بسیاری از بندهایی که پذیرش آن برای کشور قلدری مثل آمریکا و رئیس جمهوری مانند ترامپ شکست کامل محسوب می شود. تصویر این شکست، بزرگترین دستاورد ایران و بزرگترین بازدارندگی هرگونه اقدام علیه ایران محسوب می شود.
۱۶	توجه به نیازهای ایران در موضوع هسته ای و قرار گرفتن این موضوع در مذاکرات پیش رو که به صورت تلویحی به معنی تایید صنعت هسته ای ایران از سوی دولت آمریکاست.
۱۷	استفاده از عنوان خلیج فارس در متن.

نکته: ایران در این متن مدلی از اهرم مذاکراتی مشروط ساز بکار گرفته است؛ یعنی مذاکرات توافق نهایی شروع نمی شود مگر آنکه برخی اقدامات عینی مانند آزادسازی داریی های مسدود شده یا تعلیق تحریم فروش نفت و

توقف جنگ علیه ایران و حزب الله صورت گرفته باشد. همچنین در صورت بدعهدی آمریکا، ایران می تواند مذاکرات را متوقف کند.

جدول ۲- داده و ستانده های مرحله دوم (توافق نهایی احتمالی)	
ستانده های ایران	داده های ایران
ستانده های ایران (تعهدات آمریکا) در ردیف های ۱ تا ۵ و ۷ و ۱۵ جدول یک (مرحله اول) دائمی می شود.	داده ها (تعهدات ایران) در ردیف های ۱ تا ۵ جدول یک (مرحله اول) دائمی می شود.
تعهد آمریکا به لغو کلیه تحریم ها اعم از اولیه، ثانویه، سازمان ملل، شورای امنیت، شورای حکام با هر منشاء و دلیل.	پذیرش گفت و گو درباره موضوع غنی سازی، ذخایر مواد غنی شده و سایر موضوعات مورد نیاز صنعت هسته ای، براساس مذاکرات توافق نهایی.
تعهد آمریکا به خروج نیروهای خود از حوزه پیرامونی ایران ظرف ۳۰ روز پس از توافق نهایی.	گفت و گو درباره رقیق سازی مواد غنی شده در داخل کشور.
تعهد آمریکا به تصویب برنامه قطعی بازسازی و توسعه اقتصادی ایران به حجم حداقل ۳۰۰ میلیارد دلار و صدور همه مجوزهای مالی و حقوقی لازم. مع دست شرکای ایران را برای سرمایه گذاری در ایران باز می کند.	
سازوکار نظارتی و قطعنامه شورای امنیت ابزاری برای فشار حقوقی به آمریکا است.	
تعهد دائمی آمریکا و اسرائیل به عدم جنگ، تهدید و استفاده از زور و انجام عملیات نظامی علیه ایران و جبهه مقاومت در راستای وحدت ساحات	

د- مقایسه طرح ۱۵ ماده ای آمریکا با یادداشت تفاهم فعلی

اولین طرحی که آمریکا در دوره جنگ از طریق پاکستان به ایران ارسال کرد، طرحی ۱۵ ماده است که در آن فهرستی از مطالبات آمریکا از ایران به عنوان اهداف مذاکراتی آمریکا آمده است و هدف آن «تسلیم بی قید و شرط» ایران مقابل این کشور است. اما ایران در طول مذاکرات از طرح ۱۰ ماده ای ایران برای آتش بس و مذاکرات تا تفاهم فعلی اهداف مذاکراتی آمریکا را وضعیت فعلی تعیین شده در تفاهم ۱۴ ماده رسانده است. در جدول زیر مقایسه بندهای آنچه آمریکایی ها در طرح ۱۵ ماده ای دنبال می کردند با یادداشت تفاهم فعلی که نهایی شده، آمده است.

توضیحات	یادداشت تفاهم ۴ ماده ای	طرح ۱۵ ماده ای ارسالی آمریکا
دائمی شدن این بند منوط به اجرای تعهدات آمریکا در توافق بلند مدت است.	جمهوری اسلامی ایران مجددا تاکید می کند که سلاح هسته ای تولید و خرید نخواهد کرد.	ایران می پذیرد هیچ گاه به دنبال گرفتن و یا پیگیری سلاح هسته ای نباشد
	تعهدی داده نشد و مذاکره درباره مسائل هسته ای به بعد از اقدامات عینی و بازگشت ناپذیر آمریکا موکول شد.	ایران می پذیرد به دنبال غنی سازی نباشد.
	تعهدی داده نشد و مذاکره درباره مسائل هسته ای به بعد از اقدامات عینی و بازگشت ناپذیر آمریکا موکول شد.	ایران اورانیوم غنی سازی شده را ذخیره نخواهد کرد.
	ایران پذیرفته درباره حداقل رقیق سازی مواد غنی شده آن هم در خاک ایران، بعد از اقدامات عینی و بازگشت ناپذیر آمریکا، مذاکره کند.	تمامی مواد غنی شده تحویل آژانس بین المللی انرژی هسته ای شده و یا رقیق شده و در چرخه سوخت قرار داده خواهند شد.
	تعهدی داده نشده است و مذاکره درباره مسائل هسته ای به بعد از اقدامات ملموس، عینی و بازگشت ناپذیر آمریکا، موکول شد. در صورت توافق طرفین در مذاکرات بحث می شود.	نطنز، اصفهان و فردو از مدار خارج خواهند شد.
	تعهدی داده نشد و مذاکره درباره مسائل هسته ای به بعد از اقدامات عینی و بازگشت ناپذیر آمریکا موکول شد. در صورت توافق طرفین در مذاکرات بحث می شود.	ایران می پذیرد اقدام به طراحی و یا ساخت اقلامی که در غنی سازی و یا فرایند تبدیل (مانند سانتریفیوژ) استفاده می شوند، نکند

	<p>تعهدی داده نشد و مذاکره درباره مسائل هسته ای به بعد از اقدامات عینی و بازگشت ناپذیر آمریکا موکول شد. در صورت توافق طرفین در مذاکرات بحث می شود.</p>	<p>آژانس امکان بازرسی و نظارت کامل بر فعالیت‌های ایران، از جمله با پذیرش پروتکل الحاقی از سوی ایران، را خواهد داشت.</p>
<p>برخلاف خواسته اولیه آمریکا، ایران آمریکا را وادار به توقف فوری جنگ علیه گروه‌های مقاومت به ویژه حزب الله لبنان کرده است.</p>	<p>حذف شده است و تصریح شده است که دیگر نمی تواند این مساله در دستور کار مذاکراتی قرار گیرد. یعنی آمریکا بطور دائمی پذیرفته است که روی ایران برای حمایت نکردن از مقاومت فشار نیاورد.</p>	<p>ایران از گروه‌های نیابتی فاصله گرفته و از تسلیح و یا تأمین مالی آن‌ها خودداری خواهد کرد.</p>
<p>ایران صرفاً درباره بازشدن مسیری برای عبور کشتی‌های تجاری از خلیج فارس به دریای عمان و بالعکس تعهد داده است و هرگونه عبور و مرور از خلیج فارس به دریای عمان و بالعکس با سازوکارها و دستورالعمل‌های اعلامی ایران انجام خواهد شد.</p>	<p>ترافیک کشتی‌های تجاری از خلیج فارس به دریای عمان و بالعکس طی ۳۰ روز باز می شود برنامه ریزی برای عبور ایمن بعهده ایران است.</p>	<p>تنگه هرمز به عنوان یک گذرگاه دریانوردی آزاد شناخته شده و تمامی طرف‌های این توافق می‌پذیرند که هیچ اقدامی برای بستن و یا اختلال در تجارت آزاد در این گذرگاه مهم ایجاد نکنند. پروتکل لازم به نحوی توافق می‌شود که هیچ طرفی احساس تهدید نکند.</p>
<p>اساساً مسئله توان دفاعی ایران موضوع هیچ گفت و گو یا توافقی نیست و نخواهد بود.</p>	<p>حذف شده است و اجازه اضافه شدن آن به دستور کار داده نشده است. یعنی بطور دائمی آمریکا پذیرفته است درباره موشکی از ایران مطالبه نکند</p>	<p>یک توافق در خصوص تعداد و برد موشکی میان تمامی کشورهای حوزه خلیج فارس به گونه‌ای انجام می‌شود که در عین ایجاد بازدارندگی، تحریک کننده نباشد</p>
	<p>آزادسازی کل اموال بلوکه شده ایران در دوره تفاهم ۶۰ روزه.</p>	<p>وجود نداشت</p>
<p>علاوه بر پایان جنگ، عملیات‌های نظامی هم باید متوقف شود</p>	<p>پایان جنگ علیه متحدان ایران در منطقه و وحدت ساحات</p>	<p>وجود نداشت</p>

وجود نداشت	مدیریت ایرانی بر تنگه هرمز	
وجود نداشت	تعلیق تحریم های نفت و پتروشیمی در دوره ۶۰ روزه و کسب درآمد ارزی از این طریق	
وجود نداشت	قطعهنامه شورای امنیت سازمان ملل این قطعهنامه دست شرکای ایران را برای فعالیت دیپلماتیک باز می کند	
وجود نداشت	سازوکار نظارتی ایجاد شده است	
ایران حق دارد از آینده ای روشن و شکوفایی برخوردار شده و از تمامی ظرفیت های اقتصادی و مردمی خود بهره مند شود	تعهد به عدد دقیق حداقل ۳۰۰ میلیارد دلاری برای برنامه بازسازی و توسعه ایران	در ۱۵ ماده ای عدد اعلام نشده بود.
وجود نداشت	خروج از نیروهای آمریکایی از پیرامون ایران	باید به نحوی باشد که تهدیدی برای ایران نباشد
وجود نداشت	احترام به حاکمیت و تمامیت ارضی و تعهد به عدم دخالت در امور داخلی ایران	ضربه به اعتبار اپوزیسیون.
وجود نداشت	تضمین آمریکا به احترام به تمامیت ارضی و حاکمیت لبنان که به معنی الزام رژیم صهیونی به خروج از اراضی اشغال شده لبنان است	

هـ. موضوعات باقیمانده برای بحث در مذاکرات توافق نهایی

- رفع دائمی تحریم های ایران از هر نوع و هر منشاء.
- موضوعات مربوط به برنامه هسته ای ایران شامل غنی سازی، مواد غنی شده و موضوعات مورد نیاز صنعت هسته ای.
- سازوکار طرح اقتصادی بازسازی.
- طراحی سازوکار نظارتی برای اجرای توافق.
- قطعهنامه الزام آور شورای امنیت سازمان ملل در تایید توافق نهایی.
- بسته شدن پرونده ایران در آژانس بین المللی انرژی اتمی.